A microscopic image of several spherical virus particles with prominent surface spikes, set against a blurred teal and blue background. The particles are rendered in shades of grey and white, highlighting their textured surface.

Berenschot

Scenarioanalyse (what if) op in stand
houden en opheffen maatregelen

Eerste uitkomsten

15 april 2020

Intern vertrouwelijk

Toelichting werkwijze

- De maatregelen-matrix van de NCTV (met daarin de 40 huidige Corona-maatregelen) is startpunt geweest.
- In de eerste scenariobijeenkomst zijn die maatregelen geselecteerd waarvan wordt ingeschat dat ze mogelijk ter besluitvorming voorliggen op 21 april t.a.v. op-/afschalen in de periode na 28 april (zie voor een overzicht de bijlage).
- De VWS-directies hebben daarbij de vraag gekregen om in een vast format:
  - de vier voor de eigen directie belangrijkste domeinen (of thema's of speerpunten) te benoemen die geraakt (kunnen) worden door de Corona-situatie.
  - per maatregel een inschatting te maken van het effect van het in stand houden dan wel afschalen van die maatregel voor die vier belangrijkste domeinen (of thema's of speerpunten). Deze inschatting is kwantitatief gescoord en kwalitatief toegelicht.
- Berenschot heeft deze input samengevoegd tot een eerste concept analyse. Deze wordt a.s. vrijdag 17 april door de VWS scenariogroep besproken. Dan zal ook de input van directies tegen elkaar afgezet kunnen worden.
- NB. Deze versie is uitsluitend gebaseerd op de individuele digitale input van directies. Er is nog geen gelegenheid geweest om de analyse in onderling gesprek aan te scherpen. Van de volgende directies is input verwerkt: CZ, Jeugd, GMT, IZ, PG, Sport, VGP en Z. De input van LZ kwam te laat op de avond om nog in de kwantitatieve analyse te worden meegenomen; in de kwalitatieve analyse is zij wel verwerkt.
- Met de resultaten van de sessie van vrijdag zal een nieuwe versie van de analyse gemaakt worden.

Verwachte effecten van het in stand houden van maatregelen

Toelichting

- Deze grafiek geeft weer in hoeverre de effecten van het in stand houden van de huidige Corona-maatregelen die op 21 april voorliggen (zie bijlage) positief dan wel negatief worden ingeschat.
- Hoe langer de staven vanaf de blauw-gestippelde nullijn zijn, hoe groter de inschatting van het positieve dan wel negatieve effect.
- De maatregel waarbij de effecten van instandhouden het **negatiefst** zijn gescoord, staan bovenaan (maatregel 7).
- Dit betekent dat het in stand houden van deze maatregel voor VWS-beleidsvelden het **minst opportuun** wordt geacht.

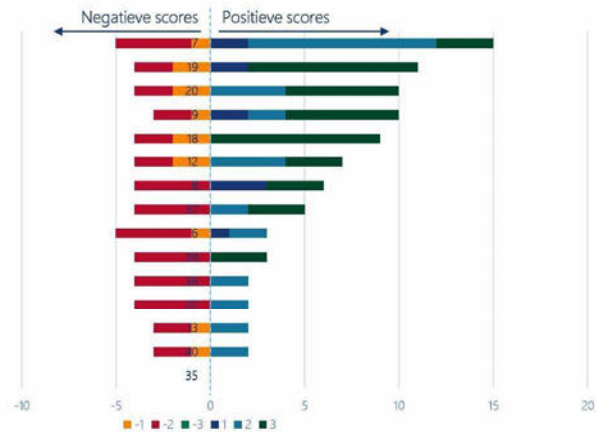
Berenschot

De scores zijn gegeven door de volgende directies: Jeugd, GMT, IZ, PG, Sport, VSP en Z.

Verwachte effecten van het afschalen van maatregelen

Toelichting

- Deze grafiek geeft weer in hoeverre de effecten van het afschalen van de huidige Corona-maatregelen die op 21 april voorliggen (zie bijlage) positief dan wel negatief worden ingeschat.
- Hoe langer de staven vanaf de blauw-gestippelde nullijn zijn, hoe groter de inschatting van het positieve dan wel negatieve effect.
- De maatregel waarvoor de effecten van het afschalen het **positiefst** zijn gescoord, staan bovenaan (maatregel 7).
- Dit betekent dat het **opheffen** van deze maatregel voor VWS-beleidsvelden het **meest** opportuun wordt geacht.

Berenschot

De scores zijn gegeven door de volgende directies: Ineq4, GMT, IZ, PIS, Sport, VWS en Z'

Berenschot

Effecten per maatregel
Verwachte effecten van afschalen dan wel in stand houden

15 april 2020 Intern vertrouwelijk 5

We zoomen in op de vijf maatregelen die het meest 'wringen'

Van de volgende vijf maatregelen worden de negatieve effecten van het instandhouden en positieve effecten van het opheffen van de maatregel op de door de directies zelf genoemde beleidsdomeinen (of thema's of speerpunten) het grootst geacht:

- 2.7 Sluiting sportverenigingen, -clubs, sauna's, casino's etc.
- 3.19 Sluiting scholen basisonderwijs, onderwijs op afstand en opvang
- 3.20 Sluiting scholen voortgezet onderwijs, onderwijs op afstand
- 2.9 Sluiting mbo-instellingen, wel onderwijs op afstand en opvang
- 3.18 Sluiting kinderdagverblijven

Voor deze maatregelen worden op de nu navolgende slides de effecten van instandhouden en opheffen nader uitgewerkt.

Het afschalen van de genoemde maatregelen kent een aantal identieke nadelen

Het afschalen van maatregelen geeft weliswaar meer ruimte om reguliere beleidsdoelen te halen, het kent ook enkele flinke nadelen. Bij alle vijf de maatregelen werden de volgende negatieve effecten van afschalen genoemd:

- Er komen meer contacten tussen mensen, waarmee de besmettingskans voor Corona (en andere infectieziekten) toeneemt.
- Als er een nieuwe toename van COVID-patiënten komt, zal er weer een groter beroep op personeel worden gedaan voor de zorg voor deze groep. Er blijft dan minder personeel over voor de reguliere zorg.
- Als er een nieuwe toename van COVID-patiënten komt, zal de behoefte aan COVID-19 gerelateerde geneesmiddelen in ziekenhuizen (vooral IC), verpleeg- en verzorgingshuizen en thuis (voor palliatieve zorg) weer toenemen. Bij een te sterke stijging van de vraag kan een tekort aan deze middelen ontstaan.
- Als er een nieuwe toename van COVID-patiënten komt, zal er weer een groter beroep op PBM worden gedaan voor de zorg voor deze groep. Er blijft dan minder over voor de reguliere zorg. De inschatting is bovendien dat ook niet-zorg-professionals (gewone mensen dus) in de eerste fase na het afschalen van maatregelen wellicht meer beschermingsmiddelen, in het bijzonder mondkapjes, in de openbare ruimte zullen willen gebruiken (ook als dat niet conform de richtlijn van het RIVM is). Bij een te sterke stijging van de vraag kan een tekort aan deze middelen ontstaan.
- Als de 1,5 meter samenleving vraagt dat er meer PBM buiten de zorg gebruikt moeten worden (zoals nu in Oostenrijk het geval is), gaat dat ten koste van de PBM die binnen de (reguliere) zorg gebruikt kunnen worden.

Cluster 2

2.7 Sluiting sportverenigingen, -clubs, sauna's, casino's etc.

Toelichting: Gesloten zijn ook: sportverenigingen, sport- en fitnessclubs, sauna's, casino's, speelhallen, seksinrichtingen.

In stand houden van maatregel

Wat zijn de belangrijkste *negatieve* effecten?

- Gezond: Iedere mens moet bewegen, minder omdat sportverenigingen gesloten blijven. Dit wordt voor een deel gecompenseerd door buitenspel (jeugd) en ongeorganiseerd sporten maar blijft netto een groot effect (*groot*)
- Sporteconomie: horeca, evenementen, (fitness) training liggen stil. Daardoor omzetderving. Vooralsnog is de inschatting dat er geen samenlevings zal optreden (clubs draaien op vrijwilligers) (*groot*)
- Topsport: sporters kunnen niet trainen (effect op prestatie en gezondheid) (*groot*)
- Bewegingsonderwijs: training bij verenigingen, commerciële aanbieders en scholen (gymnastie) ligt stil. (*groot*)
- Sociaal: Er is een grotere kans op sociale isolatie en eenzaamheid zonder sociale contacten via sportverenigingen (*rustaansgroot*)

Wat zijn de belangrijkste *positieve* effecten?

- Er zijn minder contacten, dus minder overdracht van infecties (*middelgroot*).

Opheffen van maatregel

Wat zijn de belangrijkste *negatieve* effecten?

- Zie opsomming slide 7.

Wat zijn de belangrijkste *positieve* effecten?

- Het opheffen van sportverenigingen bevordert bewegen en een gezonds levenswijze (en daarmee de fysieke en mentale gezondheid) (*groot*)
- Het opheffen van sportverenigingen maakt dat het georganiseerd sporten weer opgestart kan worden. Operaties kan dan het beste gefaseerd plaatsvinden: eerst in de beroeps- en topsport (de meest gecontroleerde sportomgeving), daarna met een begeleiding van professionals (bv. fitness) en daarna in de breedte. (*middelgroot*)
- In een latere fase kan de jeugd starten, waarbij de jeugd met training kan beginnen. Jongeren willen graag weer sporten en bewegen etc. Omkadering van gezond opgevoelen. Bovendien is voor sociale contacten van kinderen en daarmee sociaal-motorene ontwikkeling (*middelgroot*)
- Verwachting is dat de sporteconomie enige tijd nodig heeft om te herstellen. Met gefaseerd opstarten kan de economische schade zoveel mogelijk beperkt worden. (*middelgroot*)

Berenschot

8

Cluster 3

3.19 Sluiting scholen basisonderwijs, onderwijs op afstand en opvang

Toelichting: Scholen in het basisonderwijs zijn gesloten en geven onderwijs op afstand. Scholen verzorgen opvang voor kinderen van ouders in cruciale beroepen en voor kwetsbare kinderen.

In stand houden van maatregel

Wat zijn de belangrijkste *negatieve* effecten?

- Meer risico's voor kinderen in jeugd later mogelijk raken (noot meer kinderen uit beeld; meer stress/spanning in gezin door thuisopvang (groot);
- Geen (dag)opvang? Behandeling voor kwetsbare kinderen beperkt ontwikkelingsmogelijkheden en vergroot druk op mantelzorgers/omgeving (mogelijk met escalerende situaties tot groot) (groot);
- Kinderen lopen grotere lees-/ontwikkelachterstand op en kunnen meer eenzaamheid ervaren door gebrek aan interactie met leeftijdsgenoten (groot);
- Langer getrek aan bewegende onderwijs, compensatie buitenspeel (groot);
- Voordurende / opbouwende mentale druk en stress voor thuiswerkende jonge ouders door thuisopvang (nabij/groot).

Wat zijn de belangrijkste *positieve* effecten?

- Minder risico op milde intellectueleken (prentenbaars, vertooidheid etc.) (klein).

Opheffen van maatregel

Wat zijn de belangrijkste *negatieve* effecten?

- Zie opsomming slide 7.

Wat zijn de belangrijkste *positieve* effecten?

- Verhoogde welzijn/ontwikkeling van kinderen (met jeugdhulp), door meer structuur; betere leerontwikkeling, sociale contacten en mentale gezondheid; meer ondersteuning vanuit school of jeugdhulp (groot);
- Meer doorvang van dagopvang-/behandelingen zonder onderwijs voor (kwetsbare) kinderen, omdat zorgaanbieders meer ruimte zullen ervaren om opvang/behandeling vorm te geven (groot);
- Verhoogd welzijn en ontwikkeling van alle kinderen; school is goed voor ontwikkeling en sociale contacten, veel signalerend voor (mogelijk) onveilige thuisomgeving; heeft normaliserend effect op gezinnen; meer ruimte voor ouders om te werken en minder stress thuis (groot).

Cluster 3

3.20 Sluiting scholen voortgezet onderwijs, onderwijs op afstand

Toelichting: Scholen in het voortgezet onderwijs zijn gesloten en geven onderwijs op afstand. Scholen zijn indien nodig wel open voor (school)examens. Scholen verzorgen opvang voor kinderen van ouders in cruciale beroepen en voor kwetsbare kinderen.

In stand houden van maatregel

Wat zijn de belangrijkste *negatieve* effecten?

- Stress bij VO leerlingen en ouders. Structuurverlies, risico op psychische problemen neemt toe. Niet naar school gaan, is negatief voor het welbevinden. (middelgroot)
- Er is een grote groep kinderen nog niet in beeld. Hoe langer deze situatie duurt, hoe groter de risico's worden dat kinderen uit beeld raken en mogelijk niet terugkeren op school. (groot)
- Risico dat kinderen die nu 'thuiszitten' niet meer naar school komen wanneer scholen (dagbuiting) dicht blijven en daarmee 'thuiszitter' worden. (middelgroot)
- Jeugd krijgt ook in de komende periode geen bewegingsonderwijs. Het negatief effect hiervan wordt deels gecompenseerd door buitensporten (groot).
- Kinderen die normaal gesproken in de dagopvang/behandelvoorzieningen zonder onderwijs verblijven, kunnen dat niet doen omdat veel dagbehandelingen/opvang in navolging van de scholen gesloten zijn. Het ontbreken van behandeling/opvang voor deze groep zorgt voor een gebrek aan ontwikkelingsmogelijkheden. Druk op mantelzorgers en omgeving neemt toe, met escalerende situaties tot gevolg. (groot)
- Mogelijk effect op contactmomenten K&Z in VO beïnvloed (klein).

Wat zijn de belangrijkste *positieve* effecten?

- Vanaf naar persoonlijke besmettingsproblemen veranderd niet.

Opheffen van maatregel

Wat zijn de belangrijkste *negatieve* effecten?

- Zie opsomming slide 7.

Wat zijn de belangrijkste *positieve* effecten?

- Weer structuur voor jongeren in jeugdlife. Goed voor leerontwikkeling, sociale contacten en mentale gezondheid van jongeren. Ondersteuning op school en eventueel vanuit jeugdlife draagt bij aan welzijn van de jongere. (groot)
- Kinderen in dagopvang/behandelvoorzieningen zonder onderwijs zijn vrijgesteld van onderwijs. Groot knelpunt is echter dat in de praktijk enorm veel dagbehandelingen/opvang gesloten zijn. Er is vele grote (nag)ouderschuld bij zorgaanbieders ontstaan in het bieden van zorg voor deze kwetsbare doelgroep. Verspreiden van maatregelen op vlak onderwijs/K&Z draagt er ook aan bij dat meer dagopvang/behandelingen etc. weer doorgang vinden. Zorgaanbieders zullen dan meer ruimte ervaren om de behandeling en opvang vorm te geven. (groot)
- Jeugd-leeftijd is het goed voor de leerontwikkeling, sociale contacten en mentale gezondheid van jongeren. School biedt structuur en regelmaat waar veel kinderen bij gebaat zijn. School is bovendien een belangrijke plek in het signaleren van (mogelijk) onveilige situaties thuis en biedt een belangrijke plek voor jongeren om hun verhaal kwijt te kunnen. (middelgroot)
- Contactmomenten K&Z tijdens VO-leeftijd kunnen weer normaal doorgaan. (klein)
- Mogelijk start niet het openen van de scholen ook het bewegingsonderwijs weer op. (klein)

Berenschot

Cluster 2

2.9 Sluiting mbo-instellingen, wel onderwijs op afstand en opvang

Toelichting: Scholen in het middelbaar beroepsonderwijs zijn gesloten en geven onderwijs op afstand. Scholen verzorgen opvang voor kinderen van ouders in cruciale beroepen en voor kwetsbare kinderen. Scholen zijn indien nodig wel open voor (school) examens.

In stand houden van maatregel

Wat zijn de belangrijkste *negatieve* effecten?

- Toename van stress bij MBO-leerlingen en hun ouders. Structuurverlies, risico op psychische problemen neemt toe. Mentale ongezondheid (waaronder eenzaamheid) neemt toe. (middelgroot)
- Voor jongeren in de jeugdhulp kan het ontbreken van structureel zorgen voor een verergering van gedragsproblematiek, thus en oplopende spanning. (groot)
- Kinderen die normaal gesproken in de dagopvang/behandelvoorzieningen zonder onderwijs verblijven, kunnen dit niet doen omdat veel dagbehandelingen/opvang in nascholing om die scholen gesloten zijn. Het ontbreken van behandelingsopvang voor deze groep zorgt voor een oerlek aan ontwikkelingsmogelijkheden. Denk op maatregelen en omgeving neemt toe, met escalerende situaties tot gevolg. (groot)
- Kinderen met een leerachterstand zullen nog verder achterop raken met problemen ongelijkheid tot gevolg. (middelgroot)
- Sportonderwijs blijft onmogelijk, met negatief effect op bewegen. (groot)

Wat zijn de belangrijkste *positieve* effecten?

- Er zijn minder contacten, dus minder overdracht van infecties (middelgroot).

Opheffen van maatregel

Wat zijn de belangrijkste *negatieve* effecten?

- Zie opsomming slide 7.

Wat zijn de belangrijkste *positieve* effecten?

- Vermindering van stress bij MBO-leerlingen en ouders, weer structuur en onderwijs, wat goed is voor welbevinden (middelgroot).
- Weer structuur voor jongeren in jeugdhulp. Goed voor leerontwikkeling, sociale contacten en mentale gezondheid van jongeren (groot).
- Kinderen in dagopvang/behandelvoorzieningen zonder onderwijs zijn ongesteld van onderwijs. Groot knelpunt is echter dat in de praktijk enorm veel dagbehandelingen/opvang gesloten zijn. Er is hele grote tenuitvoerzetting bij zorgaanbieders ontstaan in het bieden van zorg voor deze kwetsbare doelgroep. Verspeelen van maatregelen op vlak onderwijs/DOV draagt er ook aan bij dat meer dagopvang/behandelingen etc weer doorgang vinden. Zorgaanbieders zullen dan meer ruimte ervaren om de behandeling en opvang vorm te geven. (groot).
- Jeugd breed is het goed voor de herontwikkeling sociale contacten en mentale gezondheid van jongeren. (middelgroot)

Cluster 3

3.18 Sluiting kinderdagverblijven

Toelichting: Kinderdagverblijven zijn gesloten met uitzondering voor opvang voor kinderen van ouders in cruciale beroepen en voor kwetsbare kinderen.

In stand houden van maatregel

Wat zijn de belangrijkste *negatieve* effecten?

- Voordurende / opbouwende mentale druk en stress voor thuiswerkende jonge ouders door thuisopvang (risiko/groot) met mogelijk onrustige gezinssituatie voor kinderen als gevolg.
- De huidige situatie voor jeugdhulp met maatwerk onder regie van gemeente wordt stigmatiserend; opvang betekent 'leefbaar' of onveilige thuissituatie. Dit is onjuist bij alle kinderen (small/zaak) (groot).
- Geen dagopvang / behandeling voor kwetsbare kinderen beperkt ontwikkelingsmogelijkheden en vergroot druk op mantelzorgers/omgeving (mogelijk met escalerende situaties tot groot) (groot).
- Kinderen met VSE op kinderopvang lopen grotere leer /ontwikkelachterstand op en kinderen hebben meer kans op eenzaamheid door gebrek aan sociale interactie met leeftijdsgenootjes (groot).

Wat zijn de belangrijkste *positieve* effecten?

- Minder risico op milde infectieziekten (reënte/baar, verkoudheid etc.) (klein).

Opheffen van maatregel

Wat zijn de belangrijkste *negatieve* effecten?

- Zie opsomming slide 7.

Wat zijn de belangrijkste *positieve* effecten?

- Meer doorgang van dagopvang/ behandelingen zonder onderwijs voor (kwetsbare) kinderen, omdat zorgaanbieders meer ruimte zullen ervaren om opvang/behandeling vorm te geven (groot).
- Minder druk op en meer ondersteuning voor ouders met positieve effecten voor kinderen: kinderopvang kan ouders naar jeugdhulp/consultatiebureau verwijzen bij vragen/zorgen; minder stress in huis heeft een normaliserend effect voor kinderen/ gezinnen met arbeidsparticipatie (groot).
- Positieve bijdrage aan ontwikkeling (sociaal, emotioneel en cognitief) van het kind (in bijzonder kinderen in Vroege Schoolse Educatie) (groot).

Berenschot

www.berenschot.nl

 /berenschot

Bijlage. Maatregelen die mogelijk voorliggen op 21 april (1/2)

Cluster 2. Maatregelen beperking openbaar leven (op basis van medisch advies)

- 6. Alle eet- en drinkgelegenheden zijn gesloten. Bezorgen en afhalen blijft mogelijk – ook voor coffeeshops.
- 7. Gesloten zijn ook: sportverenigingen, sport- en fitnessclubs, sauna's, casino's, sporthallen, seksinrichtingen.
- 8. Het uitvoeren van alle vormen van contactberoepen is verboden, voor zover er geen 1,5 meter afstand tot de klant gehouden kan worden (uitzondering voor de behandeling van (para)medische beroepen).
- 9. Scholen in het middelbaar beroepsonderwijs zijn gesloten en geven onderwijs op afstand. Scholen verzorgen opvang voor kinderen van ouders in cruciale beroepen en voor kwetsbare kinderen. Scholen zijn indien nodig wel open voor (school)examens.
- 12. Andere samenkomsten zijn tot en met 28 april verboden, zoals culturele instellingen waarbij publiek samenkomt.
- 13. Publieke locaties zoals musea, concertzalen en theaters zijn gesloten.

Cluster 3. Beperkingen openbaar leven (op basis van sociaaleconomische impact)

- 18. Kinderdagverblijven zijn gesloten met uitzondering voor opvang voor kinderen van ouders in cruciale beroepen en voor kwetsbare kinderen.
- 19. Scholen in het basisonderwijs zijn gesloten en geven onderwijs op afstand. Scholen verzorgen opvang voor kinderen van ouders in cruciale beroepen en voor kwetsbare kinderen.
- 20. Scholen in het voortgezet onderwijs zijn gesloten en geven onderwijs op afstand. Scholen zijn indien nodig wel open voor (school)examens. Scholen verzorgen opvang voor kinderen van ouders in cruciale beroepen en voor kwetsbare kinderen.

Cluster 4. Handhavingsmaatregelen

- 22. De VR voorzitter kan locaties (zoals vakantieparken, campings, stranden, winkels en parken) sluiten en via een noodverordening optreden. Gemeenschappelijke was- toilet en douchevoorzieningen op campings en vakantieparken worden gesloten.

Bijlage. Maatregelen die mogelijk voorliggen op 21 april (2/2)

Cluster 7. Uitvoeringsmaatregelen

35. Mondzorg

36. GGZ-specifieke maatregelen i/hv corona, met richtlijn voor: bezoekersregeling, sectorspecifieke, diagnostiek/testen, cohortering, isolatieverpleging, acute psychiatrie, ambulante zorg

37. Maatregelen in de GHZ (bezoekregeling: incl. jeugd)

39. Bezoekregeling verpleeghuizen

40. Valys (bovenregionaal vervoer)